

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В статті досліджується становлення та розвиток інституту захисту прав людини в Європейському Союзі, що пройшов свій шлях з часу, коли установчі акти Європейського Союзу не містили норм, які б наділяли судовий орган здійснювати захист основоположних прав людини. Встановлено, що тривала відсутність в правопорядку Європейського Союзу спеціалізованого акту щодо захисту прав людини, мало наслідком сильний вплив системи захисту, що склалась та існувала в рамках Ради Європи. В свою чергу здійснено дослідження судової практики Суду Європейського Союзу в період появи Європейської Хартії про основоположні права Європейського Союзу як до набрання її юридичної сили так і після. Дослідження практики Суду Європейського Союзу з однієї сторони, та аналіз судового активізму Європейського Суду з прав людини – дає поштовхи для формулювання висновків щодо їх взаємозалежності та взаємовпливу.

Ключові слова. Судова практика, Європейський Суд з прав людини, Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, судова практика Суду Європейського Союзу, Європейська Хартія про основоположні права Європейського Союзу, Лісабонський Договір, права людини.

Постановка проблеми. Комунітарне співробітництво, розпочате з 1951 році не мало на меті декларування та створення механізмів щодо захисту прав людини. Натомість, інтеграційні процеси, що супроводжувались створенням спільного ринку, об'єктивно призвели до появи, збагачення та універсалізації каталогу прав і свобод людини і громадянина в Європейському Союзі.

Аналіз останніх досліджень. До питань, що стосуються інституту захисту прав людини в Європейському Союзі та Раді Європи звертаються багато вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких А. Арнулл, І. Батлер, М. Буроменський, В. Буткевич, В. Денисов, Т. Комарова, Ф. Манчіні, К. Маргарітіс, О. Мережко, М. Микієвич, В. Мицик, В. Муравйов, П. Рабінович, Х. Расмуссен, А. Росас, О. Святун, К. Смирнова, В. Стеглік, Е. Стейн, Дж. Уейлер, А. Федорова, Л. Фалалеева, О. Хамуляк, Н. Шишкова. Однак в більшості випадків дослідження орієнтовані на юрисдикцію Суду Європейського Союзу (далі Суду ЄС), практику Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ), взаємодію судових органів ЄС та Ради Європи. Як наслідок питання пов'язані із особливостями застосування Судом ЄС таких інструментів як Хартія, Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі ЄКПЛ), та практики ЄСПЛ є фактично новою сферою для

науки міжнародного права та права Європейського Союзу, а їх вивчення має науковий та практичний інтерес.

Метою даної статті є дослідження діяльності Суду ЄС в сфері захисту прав і свобод людини і громадянина крізь призму застосування ним ЄКПЛ, Хартії про основоположні права Європейського Союзу та практики ЄСПЛ. А також аналіз взаємодії Люксембурзького та Страсбурзького судового активізму в аспекті тлумачення правозахисних норм.

Виклад основного матеріалу. На момент прийняття Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі ЄКПЛ) Європейських співтовариств ще не існувало, у зв'язку з чим прийняття основоположного акту про права людини Радою Європи можна визначати, як відправну точку, яка в майбутньому здійснила вплив на становлення інституту основоположних прав людини в праві Європейського Союзу, та прийняття спеціалізованого акту щодо захисту прав людини в *acquis communautaire*.

З метою виділення певних особливостей становлення та розвитку захисту основоположних прав, необхідно розглянути певні часові проміжки, які характеризуються тими чи іншими особливостями.

Так, у 1951 році, із заснуванням Європейського співтовариства вугілля та сталі (далі ЄСВС) Установ-

чий договір даного співтовариства не містив каталогу прав людини. Лише деякі права соціально-економічного характеру, безпосередньо необхідні для розбудови спільного вугільного та сталеварного ринку і забезпечення чотирьох свобод були закріплені, а саме: право на вільне пересування і проживання працівників в межах територій держав-членів; принцип заборони їх дискримінації за національною ознакою у питаннях працевлаштування, оплати праці й інших умов праці і найму (ст. 69 Договору про заснування Європейського співтовариства вугілля і сталі 1951 р.). Не виключенням стали і Римські Договори 1957 р. Про заснування Європейського Економічного Співтовариства (далі ЄЕС) та Європейського Співтовариства з атомної енергії (далі Євроатом). Так, наприклад, стаття 7 Договору про ЄЕС закріплювала, що в рамках його застосування «забороняється будь-яка дискримінація з міркувань національної приналежності» [1]. Інших документів, що містять положення про основоположні права людини, у праві Співтовариств в той час не існувало, у зв'язку з чим можна сміливо стверджувати, що початок еволюції інституту прав людини в праві ЄС характеризується появою перших положень про такі права, які спрямовані виключно на реалізацію економічних цілей, для яких і створювались Співтовариства.

Наступний еволюційний «стрибок» в розвитку інституту основоположних прав людини в праві ЄС, пов'язаний з рішенням по справі *C 29/69 Stauder v. City of Ulm*, винесеним Судом Європейських співтовариств (далі Суд ЄС) в 1969 році. В цьому рішенні Суд ЄС, вперше встановив, що основоположні права людини є складовою частиною загальних принципів права Спільнот [2, Р. 425]. Суд також зазначив, що незважаючи на те, що права людини відрізняються від прав, безпосередньо закріплених у конституціях держав-членів, вони впливають з їх спільних конституційних традицій. Через рік, в справі *11/70 Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr - und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, Суд підтвердив, що повага основоположних прав людини є невід'ємною частиною принципів права Європейських співтовариств та їх захист в подальшому повинен забезпечуватися в тому числі і Судом Європейських співтовариств [3, Р. 1134].

Необхідно зазначити, що визнання Судом ЄС основоположних прав людини, в якості одного із загальних принципів права ЄС, багато дослідників пов'язували з бажанням уніфікувати процес економічної інтеграції шляхом однакового тлумачення основних свобод. Таке твердження, безсумнівно, є вірним, однак очевидним є і той факт, що разом із

розвитком Співтовариств потрібні були зміни існуючого підходу до закріплення інституту основоположних прав людини в праві ЄС.

В той же час, стаття 32 ЄКПЛ наділяє Європейський суд з прав людини (далі ЄСПЛ) компетенцією щодо тлумачення і застосування ЄКПЛ. Дана стаття встановлює, що «відання Суду поширюється на всі питання, що стосуються тлумачення та застосування Конвенції і Протоколів до неї, які можуть бути йому передані у випадках, передбачених положеннями статей 33, 34, 36 та 47» [4]. Тобто у випадках надходження до ЄСПЛ індивідуальної скарги, розгляду так званих «міждержавних справ», участі в справі третьої сторони або дачі Судом консультативних висновків.

Конвенційні норми наповнюються конкретним змістом саме за рахунок правотлумачної практики ЄСПЛ, і застосування Конвенції без урахування його автономних понять фактично неможливе. У юридичній науці існують різні точки зору щодо питання співвідношення практики Європейського суду з прав людини з ЄКПЛ. Деякі вчені пропонують розглядати рішення ЄСПЛ як безпосередню частину Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Однак такий підхід суперечить природі Конвенції як міжнародного договору, підписаного державами - членами Ради Європи.

Наступний етап характеризується появою Хартії про основоположні права Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року. Урочисте проголошення на засіданні Європейської Ради в Ніцці 7 грудня 2000 року даного акту, не одразу мало наслідком надання їй вищої юридичної сили. Лише зі вступом в силу Лісабонського договору, згідно ст. 6 Договору про функціонування ЄС закріплено, що Союз визнає права, свободи та принципи, закладені в Хартії основоположних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року зі змінами внесеними у Страсбурзі 12 грудня 2007 року, що має однакову з Договорами юридичну силу.

Деякі зарубіжні дослідники в галузі права ЄС називають період, що почався з моменту винесення Судом ЄС першого рішення по справі, яке зачіпало питання прав людини, і завершився прийняттям Лісабонського договору, періодом захисту прав людини в праві ЄС «на індивідуальній основі». Мова йде про те, що незважаючи на закріплення в Установчих договорах положень про захист прав людини, а також розвиток ідеї про приєднання ЄС до Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, і прийняття великої кількості документів, спрямованих на її реалізацію, захист прав людини до прийняття Лісабонського договору не був для Суду

ЄС основним завданням. Саме з таким становищем Суду ЄС вчені пов'язують і наукову критику, яка лунала на протязі довгого часу щодо ЄС і полягала в тому, що в праві ЄС не існує повного і всеосяжного режиму захисту прав людини [5, с. 1307-1338]. Європейські спільноти також піддавалися критиці за надання пріоритету економічних прав людини за рахунок цивільних, політичних і соціальних прав [6, с. 946].

Перші рішення Суду ЄС у справах, що торкаються питання прав людини, не містили посилань на конкретні статті Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод або практику Європейського суду з прав людини. Суд ЄС у таких рішеннях лише констатував той факт, що основоположні права людини є невід'ємною складовою загальних принципів права ЄС, дотримання яких повинно бути гарантовано. Серед них, зокрема, згадані раніше справи C29/69 *Stauder v. City of Ulm* 1969 року і 11/70 *Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* 1970 року.

Суд ЄС вперше називає «джерелами» основоположних прав людини не тільки конституційні традиції держав-членів Європейських співтовариств, але й міжнародні договори, за якими держави-члени ЄС є сторонами, виділяючи окремо Європейську Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (рішення по справі 4/73 *Nold v. Commission of the European Communities* 1974 року) [7, Р. 507]. Однак і в цьому рішенні ще відсутні посилання на конкретні положення ЄКПЛ. Тим не менш, з цього періоду можна говорити про те, що Суд ЄС починає звертатись до Конвенції.

Рішення ЄСПЛ вперше згадуються Судом ЄС в якості «системи керівних принципів, яких слід дотримуватися в рамках правопорядку Спільнот» (справа 36/75 *Roland Rutili v. Ministre de l'interieur*) [8, Р. 1244]. У ній Суд ЄС вже прямо посилається на статті 8, 9, 10 та 11 Європейської конвенції та статтю 2 Протоколу №4 до ЄКПЛ. З цього часу, Суд ЄС у своїх рішеннях по деяких справах звертається до практики Європейського суду з прав людини. В підтвердження цього слід навести кілька прикладів з практики Суду ЄС.

Одним з таких прикладів є рішення у справі C-368/95 *Vereinigte Familienpress Zeitungsverlags und vertriebs GmbH v. Heinrich Bauer Verlag*, винесене Судом ЄС 26 червня 1997 року [9, Р. 3708]. В даній справі австрійське видавництво вимагало від німецького видавництва припинення розповсюдження на території Австрії газетних публікацій, виданих у Німеччині, в яких читачам пропонувалась участь у

конкурсах з можливістю отримання призів у разі перемоги. Свою вимогу австрійське видавництво обґрунтовувало тим, що незважаючи на те, що такі публікації дозволені в Німеччині, вони забороняються законодавством Австрії. Австрійський суд звернувся до Суду ЄС із запитом про винесення преюдиціального рішення про те, чи може стаття 30 Договору про створення Європейського співтовариства розглядатися як така, що виключає застосування положень законодавства однієї держави-члена ЄС (Австрії), на підставі яких іншій державі-члену (Німеччині) заборонено поширювати зазначені публікації на території першої при тому, що поширення інформації, що міститься в таких публікаціях дозволено законодавством другої.

При винесенні рішення по даній справі Суд ЄС зазначив, що різноманітність друкованих засобів інформації є однією з гарантій дотримання статті 10 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка передбачає свободу висловлення думки, яка є одним із важливих принципів в тому числі і в праві ЄС.

Однак виникали і такі ситуації, при яких Суду ЄС доводилося вирішувати питання, пов'язані з тлумаченням ЄКПЛ, за якою практики ЄСПЛ ще не існувало. В таких випадках Суд Європейського союзу інтерпретував норми Конвенції самостійно. Необхідно підкреслити, що висловлена Судом ЄС позиція з окремих питань про права людини згодом часто не збігалася з точкою зору ЄСПЛ.

Вперше така ситуація мала місце в 1980 році. При розгляді справи «*National Panasonic (UK) Limited v. Commission of the European Community*» [10, Р. 2061]. Суду ЄС необхідно було відповісти на питання про те, чи мало місце порушення статті 8 Європейської конвенції з боку Комісії ЄС. Дана стаття встановлює, що кожен має право на повагу до його приватного і сімейного життя, житла і кореспонденції, і втручання у здійснення цього права з боку публічної влади не допускається, за винятком певних випадків. Комісія, посилаючись на можливість зникнення деяких документів компанії «*National Panasonic (UK) Limited*», проводила в її приміщеннях обшуки без отримання відповідних дозволів і за відсутності адвоката компанії. Рішення Європейського суду з прав людини, в яких містилося б тлумачення статті 8 ЄКПЛ, а саме відповідь на питання про те, чи поширюються її положення на юридичних осіб, були відсутні, і Суд ЄС, самостійно витлумачивши ЄКПЛ, підтвердив повноваження Комісії на проведення обшуків в офісах компанії в тому випадку, якщо є підстави вважати, що необхідні документи можуть зникнути, посилаючись на

закріплений в статті 8 Конвенції критерій «необхідність для громадянського суспільства»

У 1989 році Європейський суд з прав людини висловив протилежну позицію з даного питання в рішенні по справі «Chappel v. The United Kingdom» [11, Р. 117]. Заявник подав до ЄСПЛ скаргу на порушення статті 8 ЄКПЛ в зв'язку з тим, що в приміщенні клубу по обміну відеокасетами, де він працював, мав бути проведений обшук у зв'язку з розслідуванням справи про порушення авторських прав. ЄСПЛ констатував факт порушення статті 8 ЄКПЛ, вказавши, що зв'язок обшуку з діловою активністю компанії не є підставою для виключення застосовності статті 8 ЄКПЛ, так як вести професійну діяльність особа може і перебуваючи в своєму житлі, а також може займатися іншою діяльністю, що не належить до професійної, перебуваючи в офісі або службовому приміщенні. ЄСПЛ зазначив, що тлумачення понять «особисте життя» і «житло», які охоплюють деяку професійну діяльність і ділову активність або службові приміщення, було б більш співзвучно з предметом і метою статті 8 ЄКПЛ, а саме з захистом окремих осіб від втручання в ці сфери з боку влади.

Розбіжності між ЄСПЛ і Судом ЄС виникали також при вирішенні питань про тлумачення статті 10 ЄКПЛ про право на свободу висловлення думки. Суд ЄС вперше зіткнувся з цим питанням при розгляді скарги по справі «Elliniki Radiophonia Tileorassi AE and Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou v Dimotiki Etairia Pliroforissis and Sotirios Kouvelas and Nicolaos Avdellas and others» (справа ERT). Перед Судом постало питання про те, чи є той факт, що грецька теле- і радіокомпанія отримала від влади ексклюзивні права на здійснення діяльності по теле- і радіомовленню, фактично ставши «монополістом» у цій галузі, порушенням статті 10 ЄКПЛ. Вказавши на те, що в даному випадку норма статті 10 ЄКПЛ носить для нього лише рекомендаційний характер, Суд ЄС не визнав наявності порушення в тому, що грецьке законодавство допускає створення такого роду «монополій» [12, Р. 2949]. Зіткнувшись зі схожим питанням у справі «Informationsverein Lentia and others v. Austria», згаданим раніше, ЄСПЛ дійшов протилежного висновку [13, Р. 47]. Цікаво, що як вже було зазначено, Суд ЄС, розглядаючи справу Familypress в 1995 році, в рішенні послався на практику ЄСПЛ, а не на власне рішення по справі ERT і, таким чином, поміняв свою позицію на протилежну.

Проте існують ситуації, в яких позиції Суду ЄС та ЄСПЛ при тлумаченні Конвенції збігалися. Так, зокрема, мова йде про ті випадки, коли першим тлумачення ЄКПЛ здійснює Суд ЄС. Наприклад, справа

Dieter Krombach v. Andre Bamberski 2000 року [14, Р. 1954], пов'язана з виконанням рішення кримінального суду Франції на території Німеччини. У даній справі проти громадянина Німеччини Krombach у Франції було порушено кримінальну справу про заподіяння ним шкоди громадянці Франції, що спричинило її смерть. Обвинувачений не з'явився на слухання справи в суд, однак його інтереси представляв адвокат. За підсумками судового засідання громадянин Krombach був засуджений до 15 років позбавлення волі, а також суд постановив, що він зобов'язаний відшкодувати шкоду родині потерпілої. Причиною такого суворого покарання за обвинувальним вироком стало те, що кримінальне законодавство Франції містило положення, згідно з яким суд має право не приймати до уваги аргументи адвоката, якщо підсудний не з'явився в суд особисто. Згодом, федеральний суд Німеччини звернувся в Суд ЄС із запитом про винесення преюдиціального рішення про тлумачення статті 27 діючої в той час Брюссельської конвенції з питань юрисдикції та примусового виконання судових рішень 1968 року, яка проголошувала, що судові рішення, винесене в одній державі, не визнається, якщо воно суперечить публічному порядку тієї держави, у якому воно повинно вступити в силу. Суд ЄС при винесенні рішення послався на статтю 6 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і постановив, що відвід адвоката, що представляє інтереси не присутнього на судовому засіданні громадянина Krombach, є явним порушенням цієї статті, і, отже, суперечить публічному порядку держав-членів ЄС. Згодом громадянин Krombach подав скаргу в Європейський суд з прав людини, заявивши, що судом Франції була порушена стаття 6 ЄКПЛ, яка передбачає право на справедливий судовий розгляд. Європейський суд з прав людини погодився з доводами Суду ЄС у справі, що розглядається і визнав факт порушення статті 6 Європейської конвенції.

Висновки. Таким чином, виходячи з практики Суду ЄС та Європейського суду з прав людини, можна зробити висновок про те, що до прийняття Лісабонського договору Суд Європейського союзу часто звертався до положень Конвенції через відсутність в ЄС власного документа, що містить «каталог прав людини». В той же час, попри появу в правопорядку власного спеціалізованого акту присвяченого захисту прав людини, Суд ЄС, в своїх рішеннях, й досі посилається на ЄКПЛ та практику ЄСПЛ. У випадку ж відсутності останньої здійснює тлумачення самостійно, які згодом можуть збігатися, а можуть докорінно відрізнятись від позицій Європейського Суду з прав людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Договір про заснування Європейської спільноти 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
2. Case 29-69, Erich Stauder v. City of Ulm – Sozialamt. European Court Reports. 1969 P. 425.
3. Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr – und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. European Court Reports. 1970. P. 1134.
4. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Von Bogdandy A. (2000). The European Union as a human rights organization? Human rights and the core of the European Union. *Common Market Law Review*. Vol. 37.
6. Alston P. (1999). The EU and Human Rights. Oxford: Oxford University Press.
7. Case 4-73, Nold, Kohlen – und Baustoffgrosshandlung v. Commission of the European Communities. European Court Reports. 1974. P. 507.
8. Case 36-75, Roland Rutili v. Ministre de l'interieur. European Court Reports. 1975. P. 1244.
9. Case 368-95, Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags und vertriebs GmbH v. Heinrich Bauer Verlag. European Court Reports. 1997. P. 3708.
10. Case 136-79, National Panasonic (UK) Ltd. v. Commission. European Court Reports. 1980. P. 2061.
11. Application 10461-83, Chappell v. United Kingdom. European Court Reports. 1989. P. 117.
12. Case 260-89, Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE and Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou v Dimotiki Etaireia Pliroforissis and Sotirios Kouvelas and Nicolaos Avdellas and others. European Court Reports. 1991. P. 2949.
13. Applications 13914/88, 15041/89, 15717/89, 15779/89, 17207/90 Informationsverein Lentia and others v. Austria. European Court Reports. 1993. P. 47.
14. Case 7-98, Dieter Krombach v. Andre Bamberski. European Court Reports. 2000. P. 1954.

REFERENCES

1. Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoi spilnoty (1957). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017 [in Ukrainian]
2. Case 29-69, Erich Stauder v. City of Ulm – Sozialamt. European Court Reports. 1969 P. 425 [in English]
3. Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH v. Einfuhr – und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. European Court Reports. 1970. P. 1134 [in English]
4. Yevropeiska Konvetsiia pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod (1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian]
5. Von Bogdandy A. The European Union as a human rights organization? Human rights and the core of the European Union. *Common Market Law Review*. 2000. Vol. 37 [in English]
6. Alston P. The EU and Human Rights. Oxford: Oxford University Press, 1999 [in English]
7. Case 4-73, Nold, Kohlen – und Baustoffgrosshandlung v. Commission of the European Communities. European Court Reports. 1974. P. 507 [in English]
8. Case 36-75, Roland Rutili v. Ministre de l'interieur. European Court Reports. 1975. P. 1244 [in English]
9. Case 368-95, Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags und vertriebs GmbH v. Heinrich Bauer Verlag. European Court Reports. 1997. P. 3708 [in English]
10. Case 136-79, National Panasonic (UK) Ltd. v. Commission. European Court Reports. 1980. P. 2061 [in English]
11. Application 10461-83, Chappell v. United Kingdom. European Court Reports. 1989. P. 117 [in English]
12. Case 260-89, Elliniki Radiophonia Tiléorassi AE and Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou v Dimotiki Etaireia Pliroforissis and Sotirios Kouvelas and Nicolaos Avdellas and others. European Court Reports. 1991. P. 2949 [in English]
13. Applications 13914/88, 15041/89, 15717/89, 15779/89, 17207/90 Informationsverein Lentia and others v. Austria. European Court Reports. 1993. P. 47 [in English]
14. Case 7-98, Dieter Krombach v. Andre Bamberski. European Court Reports. 2000. P. 1954 [in English].

МАРЫНИВ І. І.

кандидат юридических наук, доцент кафедри права Європейського Союзу
Національного юридического університету імені Ярослава Мудрого,

МОХОНЧУК П. С.

студент 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Національного
юридического університету імені Ярослава Мудрого

ЗАЩИТА ПРАВ ЧЕЛОВЕКА В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ

В статье исследуется становление и развитие института защиты прав человека в Европейском Союзе, прошедшего свой путь с момента, когда учредительные акты ЕС не содержали норм, которые наделяли судебный орган осуществлять защиту основных прав человека. Установлено, что длительное отсутствие в правовом порядке Европейского Союза специализированного акта по защите прав человека, имело следствием сильное влияние системы защиты, которая сложилась и существовала в рамках Совета Европы. В свою очередь проведено исследование судебной практики Суда Европейского Союза в период появления Европейской Хартии об основных правах Европейского Союза как до вступления ее юридической силы так и после. Исследование практики Суда Европейского Союза с одной стороны, и анализ судебного активизма Европейского Суда по правам человека - дает толчки для формулирования выводов относительно их взаимозависимости и взаимовлияния.

Ключевые слова. Судебная практика, Европейский Суд по правам человека, Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод, судебная практика Суда Европейского Союза, Европейская Хартия об основных правах Европейского Союза, Лиссабонский договор, права человека.

MARYNIV I. I.

PhD, Associate Professor at the Department of European Union Law
of Yaroslav Mudryi National Law University,

МОКХОНЧУК П. С.

4th year student of Personnel Training Institute for the Bodies of Justice of Ukraine
the Yaroslav Mudryi National Law University

PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE EUROPEAN UNION

Problem setting. It was found that the continued lack of a specialized human rights act in the European Union's law enforcement system resulted in a strong influence of the system of protection established and existing within the Council of Europe.

Target research. In turn, a study of the case law of the Court of Justice of the European Union during the emergence of the European Charter on Fundamental Rights of the European Union, both before and after its entry into force, was carried out.

Analysis of recent research and publication. Questions concerning the institute for the protection of human rights in the European Union and the Council of Europe are addressed by many domestic and foreign scientists, including A. Arnulf, I. Butler, M. Buromensky, V. Butkevich, V. Denisov, T. Komarova, F. Mancini, K. Margaritis, O. Merezhko, M. Mikiyevich, V. Mitsyk, V. Muravyov, P. Rabinovich, H. Rasmussen, A. Rosas, O. Sviatun, K. Smirnova, V. Steglik, E. Stein, J. Weiler, A. Fedorov, L. Falafeeva, O. Hamulak and N. Shishkova. However, in most cases, the studies focus on the jurisdiction Court of Justice of the European Union (ECJ), the case law of the European Court of Human Rights (ECHR), the interaction of the judicial authorities of the EU and the Council of Europe.

Article's main body. The article examines the establishment and development the institute of the European Union human rights that has come its way since the founding acts of the European Union did not contain rules that would empower the judiciary to protect fundamental human rights.

Conclusions and prospect of development. The case-law of the Court of Justice of the European Union and the analysis of the judicial activism of the European Court of Human Rights provide the impetus for drawing conclusions on their interdependence and mutual influence. The autonomous position of the European Court of Human Rights on the rule of law of the European Union and the attitude of the European Union, reflected in the European Charter on Fundamental Rights of the European Union, to the system of protection established within the Council of Europe are examined.

Keywords: case-law, European Court of Human Rights, European Convention on Human Rights, case law European Union, European Union Charter of Fundamental Rights, Treaty of Lisbon, human rights.

Маринів І. І., Мохончук П. С. Захист прав людини в Європейському Союзі. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2019. № 1 (12). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/Maryniv12.pdf>.